

Sygn. akt I KS 3/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **A. B. i E. T.**

obwinionych z art. 53 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich w zw. z art. 4 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty w zw. z art. 8 i art. 1 ust. 3 Kodeksu Etyki Lekarskiej,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 15 stycznia 2019 r.,
skargi obrońcy obwinionych,
od orzeczenia Naczelnego Sądu Lekarskiego
z dnia 22 lutego 2018 r., sygn. akt NSL Rep. [...],
uchylającego orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...]. z dnia 28 listopada 2017 r., sygn. akt OSL-[...] i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

- 1. uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Nacelnemu Sądowi Lekarskiemu do ponownego rozpoznania,**
- 2. zarządza zwrot na rzecz obwinionych uiszczonych opłat od skargi.**

UZASADNIENIE

Okręgowy Sąd Lekarski w [...], po rozpoznaniu sprawy lekarzy A. B. i E. T., którym zarzucono popełnienie przewinień zawodowych z art. 53 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, polegających na naruszeniu przepisu art. 4 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty w zw. z art. 8 i art. 1 ust. 3 Kodeksu Etyki Lekarskiej, orzeczeniem z dnia 28 listopada 2017 r., sygn. akt OSL-[...], uniewinnił obie obwinione od zarzucanych im czynów.

Od powyższego orzeczenia odwołania wnieśli – Naczelny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej oraz pełnomocnik pokrzywdzonych – S. i M. K..

Naczelny Sąd Lekarski, orzeczeniem z dnia 22 lutego 2018 r., sygn. akt NSL Rep. [...] uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Skargę na powyższe orzeczenie wniósł obrońca obwinionych zarzucając rażące naruszenie art. 437 § 2 k.p.k., polegające na uchyleniu orzeczenia Okręgowego Sądu Lekarskiego i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi mimo niezaimplementowania powołanej w zaskarżonym orzeczeniu przesłanki stanowiącej bezwzględną przyczynę odwoławczą opisaną w art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k. ani też przesłanki polegającej na konieczności prowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, ponieważ orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...]. z dnia 28 listopada 2017 r., sygn. akt OSL-[...] zostało prawidłowo podpisane, a ewentualny brak postępowania mógł zostać konwalidowany przez Naczelny Sąd Lekarski.

W konkluzji skargi obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Nacelnemu Sądowi Lekarskiemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Skarga obrońcy obwinionych jest zasadna, gdyż wbrew stanowisku wyrażonemu w orzeczeniu Nacelnego Sądu Lekarskiego, orzeczenie Okręgowego Sądu Lekarskiego w [...] nie jest dotknięte uchybieniem o charakterze bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k.

Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, iż analizując akta rozpoznawanej sprawy, Naczelny Sąd Lekarski stwierdził, że orzeczenie

Okręgowego Sądu Lekarskiego nie zostało podpisane przez osoby biorące udział w jego wydaniu. Członkowie składu orzekającego złożyli jedynie podpisy pod uzasadnieniem orzeczenia. Oceniając stwierdzony przez siebie stan rzeczy, Naczelny Sąd Lekarski uznał, że pozostaje on w sprzeczności z przepisem art. 113 k.p.k., wprowadzającym wymóg podpisania orzeczenia przez wszystkich członków składu orzekającego. W konsekwencji przyjął, że orzeczenie Sądu pierwszej instancji obciążone jest uchybieniem, którego nie można konwalidować, a jego wystąpienie powoduje konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia.

Stanowiska Naczelnego Sądu Lekarskiego nie można zaaprobować, choć oczywistym jest, że przewidziany w art. 113 k.p.k. – znajdującym odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy – obowiązek podpisania orzeczenia przez wszystkich członków składu orzekającego, nie wyłączając przegłosowanego, ma charakter bezwzględny, a braki w tym zakresie nie podlegają uzupełnieniu.

Stwierdzenie uchybienia, które zostało wskazane przez Naczelny Sąd Lekarski jako podstawa wydania orzeczenia kasatoryjnego, wymagało jednak wcześniejszego udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy w wypadku orzeczenia sądu lekarskiego zawierającego uzasadnienie, spełnienie wymogu określonego w art. 113 k.p.k. oznacza konieczność złożenia podpisów przez osoby biorące udział w wydaniu orzeczenia zarówno pod rozstrzygnięciem sądu lekarskiego, jak i jego uzasadnieniem.

Problematyka, której dotyczy to pytanie, mimo że miała kluczowe znaczenie dla ustalenia podstaw do wydania orzeczenia kasatoryjnego, pozostała poza polem rozważań Naczelnego Sądu Lekarskiego.

Uszło uwagi Naczelnego Sądu Lekarskiego, że z niekwestionowanej przez ten Sąd treści protokołu rozprawy z dnia 28 listopada 2017 r. wynika jednoznacznie, że ogłoszone przez Sąd pierwszej instancji orzeczenie zawierało nie tylko rozstrzygnięcie sądu lekarskiego, ale i sporządzone już uzasadnienie. Potwierdza to zapis – „Po przerwie przewodnicząca ogłosiła orzeczenie uniewinniające obie

obwinione lekarki od zarzucanych im czynów. Odczytała obszernie fragmenty uzasadnienia” (k. 429).

W tej sytuacji nieodzownym jest zatem zwrócenie uwagi na następujące kwestie:

1. Punktem wyjścia do oceny sposobu procedowania Okręgowego Sądu Lekarskiego w zakresie realizacji obowiązku określonego w art. 113 k.p.k. musi być przepis art. 89 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. z 2018 r., poz. 168, j.t.; powoływanej dalej jako u.i.l.) – zupełnie pominięty w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Przepis ten określa elementy składowe orzeczenia sądu lekarskiego, wskazując w ust. 1, że powinno ono zawierać: 1) oznaczenie sądu lekarskiego, który je wydał, oraz sędziów, rzecznika odpowiedzialności zawodowej i protokolanta; 2) datę oraz miejsce rozpoznania sprawy i wydania orzeczenia; 3) imię, nazwisko oraz inne dane określające tożsamość obwinionego; 4) przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu, którego popełnienie rzecznik odpowiedzialności zawodowej zarzucił obwinionemu; 5) rozstrzygnięcie sądu lekarskiego; 6) uzasadnienie. W ust. 2 tego przepisu określono co powinno ponadto zawierać orzeczenie skazujące, w ust. 3 wskazano co powinno zawierać uzasadnienie, a w ust. 4 zastrzeżono, że orzeczenie sądu lekarskiego powinno zawierać także postanowienie o kosztach.
2. Powyższe oznacza, że zagadnienie elementów składowych orzeczenia sądu lekarskiego (sądu pierwszej instancji) zostało całościowo uregulowane przez ustawę z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, a zatem nie wymaga odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego.
3. Zgodnie z przepisem art. 89 ust. 1 u.i.l. uzasadnienie orzeczenia sądu lekarskiego stanowi jego integralny element i co do zasady powinno być sporządzone wraz z orzeczeniem. Wynika to z jednoznacznej w swej wymowie treści powołanego przepisu, który w tym zakresie nie pozostawia żadnej swobody interpretacyjnej. Co więcej, przedstawione wyżej rozumienie treści art. 89 ust. 1 u.i.l. znajduje potwierdzenie w przepisie art. 89 ust. 5 u.i.l., który nie mówi o doręczeniu stronom orzeczenia sądu lekarskiego wraz z uzasadnieniem, lecz samego orzeczenia wraz z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia odwołania (tak też J. Berezowski, P. Malinowski, Komentarz do art. 89 ustawy o

izbach lekarskich [w:] J. Berezowski, P. Malinowski, Ustawa o izbach lekarskich. Komentarz, LexisNexis 2013, LEX/el).

Z uwagi na autonomiczny charakter przepisów regulujących odpowiedzialność korporacyjną członków poszczególnych samorządów zawodowych rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie wymaga analizowania zasad uzasadniania orzeczeń sądu lekarskiego na tle rozwiązań przyjętych w innych ustawach. Niemniej jednak, dla zobrazowania specyfiki unormowania zawartego w ustawie o izbach lekarskich celowym jest odwołanie się do przepisów ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. z 2018, poz. 916, j.t.). Ustawa ta w art. 66 ust. 1 nie wymienia uzasadnienia wśród enumeratywnie wyliczonych elementów orzeczenia sądu pielęgniarek i położnych. Określa go odrębnie w kolejnym ustępie art. 66. Rozróżnienie orzeczenia sądu pielęgniarek i położnych oraz jego uzasadnienia zostało potwierdzone w art. 66 ust. 3 wymienionej ustawy, w którym zobowiązano sąd pielęgniarek i położnych do doręczenia stronom orzeczenia wraz z pisemnym uzasadnieniem.

4. Do orzeczeń wydawanych w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy w pierwszej instancji nie mają odpowiedniego zastosowania przepisy szczególne Kodeksu postępowania karnego, określające tryb i formę uzasadnienia wyroku.

W tym zakresie, w kwestiach nieuregulowanych w ustawie o izbach lekarskich stosuje się odpowiednio przepisy ogólne dotyczące orzeczeń, zamieszczone w rozdziałach 11 i 12 Kodeksu postępowania karnego. Sąd Najwyższy nie neguje tego, że orzeczenie sądu lekarskiego rozstrzygające merytorycznie sprawę ma w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy podobną rangę jak wyrok wydawany w postępowaniu karnym. Nie oznacza to jednak, że w kwestiach dotyczących uzasadnienia należy stosować odpowiednio przepisy art. 423 i 424 k.p.k.

Określenie w art. 86 ust. 3 u.i.l. co powinno zawierać uzasadnienie orzeczenia sądu lekarskiego wyklucza stosowanie przepisu art. 424 k.p.k. Wskazanie natomiast przez ustawodawcę w art. 89 ust. 1 u.i.l., że uzasadnienie stanowi element orzeczenia sądu lekarskiego, pozbawia przepis art. 423 k.p.k. – odnoszący

się do takiego uzasadnienia, które zgodnie z dyspozycją art. 413 k.p.k. nie stanowi elementu wyroku i jest sporządzane dopiero po jego ogłoszeniu – cechy odpowiedniości, pozwalającej na stosowanie go w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy.

5. Podstawę prawną odstąpienia przez sąd lekarski od sporządzenia uzasadnienia wraz z samym orzeczeniem stanowi odpowiednio stosowany przepis art. 98 § 2 k.p.k. W postępowaniu karnym zezwala on sądowi, aby w sprawie zawiłej lub z innych ważnych przyczyn odroczył sporządzenie uzasadnienia postanowienia na czas do 7 dni.

Jest rzeczą oczywistą, że „odpowiednie” stosowanie tego przepisu wymaga „zmodyfikowania” jego treści, tak aby zawarta w nim norma mogła stać się elementem spójnego systemu przepisów regulujących postępowanie przed sądem lekarskim. Skoro zatem przepis art. 89 ust. 5 u.i.l. przewiduje, że orzeczenie sądu lekarskiego (sądu pierwszej instancji) doręcza się stronom w terminie 30 dni od jego ogłoszenia, to przyjąć trzeba, że odroczenie sporządzenia uzasadnienia orzeczenia nie powinno przekraczać tego terminu. Taka wykładnia dostosowanego do potrzeb ustawy o izbach lekarskich przepisu art. 98 § 2 k.p.k. zapewnia funkcjonalność jego stosowania, a jednocześnie uwzględnia rodzaj określonego w nim terminu, który ma charakter instrukcyjny, a zatem jego przekroczenie nie wywołuje negatywnych skutków procesowych.

6. Bez znaczenia dla oceny trafności zaskarżonego orzeczenia pozostają unormowania zawarte w wewnętrznych przepisach samorządu zawodowego lekarzy i lekarzy dentystów. Wprawdzie uzasadniając zaskarżone orzeczenie Naczelny Sąd Lekarski nie odwoływał się do nich, ale przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy trudno byłoby nie zapoznać się z treścią udostępnionego na stronie internetowej Naczelnej Izby Lekarskiej (www.nil.org.pl/struktura-nil/naczelny-sad-lekarski/dokumenty) Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów lekarskich, stanowiącego załącznik do Uchwały Nr 4 Nadzwyczajnego XIII Krajowego Zjazdu Lekarzy z dnia 14 maja 2016 r. w sprawie regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów lekarskich.

Zauważyć trzeba, że przepisy Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów lekarskich nadają uzasadnieniu orzeczenia sądu lekarskiego inny charakter, niż

to wynika z dyspozycji art. 89 ust. 1 ustawy o izbach lekarskich. Regulamin ten, określając w § 47 co powinno zawierać każde orzeczenie sądu kończące postępowanie, nie wymienia uzasadnienia. Rzecz jednak w tym, że przepisy regulaminowe nie mogą – co oczywiste i nie wymaga szerszego uzasadnienia – derogować norm ustawowych.

Mając to wszystko na uwadze, stwierdzić należy, iż w sytuacji gdy wydane przez sąd lekarski orzeczenie zawiera uzasadnienie, spełnieniem wymogu z art. 113 k.p.k. w zw. z art. 112 pkt. 1 u.i.l. jest podpisanie całości orzeczenia. W realiach rozpoznawanej sprawy nie było zatem koniecznym, aby członkowie składu orzekającego składali dodatkowo podpisy pod tą, wyodrębnioną redakcyjnie częścią orzeczenia, która zawierała rozstrzygnięcie sądu lekarskiego. Nie zachodził zatem wypadek wskazany w art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k., stanowiący w myśl art. 437 § 2 k.p.k. podstawę wydania orzeczenia kasatoryjnego.

Dlatego też Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Naczelnemu Sądowi Lekarskiemu do ponownego rozpoznania.

Nie wyklucza to wydania ponownie orzeczenia kasatoryjnego, jeżeli wyniki przeprowadzonej przez Naczelny Sąd Lekarski pełnej kontroli odwoławczej doprowadzą go do wniosku, iż zachodzą inne, wymienione w art. 437 § 2 k.p.k. podstawy uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

O zwrocie uiszczonych opłaty od skargi Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 112 u.i.l. w zw. z art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.